

Киберхафвсизлик - шахс ва маълумот хафвсизлиги

Дунё миқёсида ахборот технологияларининг ривожланиши, ХХИ аср – ахборот технологиялар асри бўлганлиги, инсонларга қанчалик қулай бўлган бўлса, шунчалик уларнинг ҳаёти ва шахсий маълумотларига бўлган хафвсизликнинг камайишига олиб келди. Инсонлар ўртасида электрон пуллар ишлатилиб уларнинг қанча қулайлиги ортган бўлса, уларга нисбатан ҳужум ҳам шу даражада ортди. Айнан ушбу соҳалардаги хафвсизлик “Киберхафвсизлик” билан таъминланади.

Кибермаконда содир бўлаётган жиноятлар сони ҳозирги кунга сезиларли даражада ошди. Кибермакондаги жиноятларнинг бошқа жиноятлардан фарқи бу жиноятни шахс масофадан содир қилади, инсон бу жиноятни ўз кўзи билан кўрмайди, бу жиноятда инсон ҳаётига эмас балки маълумотларига ҳужум бўлади. Шунинг учун бу каби жиноятларга қарши курашиш учун мамлакатда самарали иш олиб борувчи органлар тизимини яратишни тақаззо қилади.

Ўзбекистон Республикасида ҳам шу кунгача “Киберхафвсизлик” масаласи бўйича қонун ҳужжатлари етарли даражада эмас эди. Чунку бу тушунча ва бу каби жиноятлар яқин ўтган йилларда жуда авж олиб кетди. Шу сабабли Ўзбекистон Республикасида киберхафвсизлик соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш, кибержиноятларни олдини олиш, киберҳужумдан ҳимояланиш мақсадида Олий Мажлис томонидан 15.04.2022 йил санасида “Киберхафвсизлик тўғрисида” ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қабул қилинди ва кучга кириш санаси 17.07.2022 йил санаси этиб белгиланди.

Қабул қилинган қонунда киберхафвсизлик соҳасидаги муҳим тушунчаларнинг тўлиқ маънолари очиб берилди. Қонунда киберхафвсизлик соҳасидаги муносалатларни ўз принслари орқали тартибга солиш белгиланди. Бу принципларни қонунийлик; кибермаконда шахс, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилишнинг устуворлиги; киберхафвсизлик соҳасини тартибга солишга нисбатан ягона ёндашув; киберхафвсизлик тизимини яратишда маҳаллий ишлаб чиқарувчилар иштирокининг устуворлиги; Ўзбекистон Республикасининг киберхафвсизликни таъминлашда халқаро ҳамкорлик учун очиқлиги каби принциплар ташкил қилади.

Ўзбекистон Республикасида киберхавфсизлик соҳасидаги ягона давлат сиёсатини Ўзбекистон Республикаси Президенти белгилайди. Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати киберхавфсизлик соҳасидаги ваколатли давлат органидир. Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизматида киберхавфсизлик соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ва давлат дастурларини ишлаб чиқиши, киберхавфсизлик тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларининг ижро этилиши устидан назоратни амалга ошириши, киберхавфсизлик ҳодисалари юзасидан тезкор-қидирув тадбирларини, терговга қадар текширувларни ва тергов ҳаракатларини амалга ошириш, киберхавфсизлик ҳодисаларининг олдини олиш, уларни аниқлаш ва бартараф этиш ҳамда уларга нисбатан тегишли чора-тадбирларни, шу жумладан уларнинг оқибатларини тугатиш бўйича ташкилий-техник чора-тадбирларни кўриши, фавқулодда вазиятларда ахборот тизимлари ва ресурсларини киберҳимоя қилиш ҳамда киберхавфсизлик соҳасидаги бошқа масалалар бўйича чора-тадбирларни ўз ичига олган режаларни ишлаб чиқиши, киберхавфсизликни таъминлашга доир ишларни, шунингдек муҳим ахборот инфратузилмаси объектларида киберҳужумларнинг олдини олишга, уларни аниқлашга ва уларнинг оқибатларини тугатишга доир ишларни ташкил этиши, муҳим ахборот инфратузилмаси объектларининг киберхавфсизлигини таъминлашга доир талабларни белгилаши каби бир қанча янги вазифалар юклатилди.

Киберхавфсизликни таъминлаш мақсадида киберхавфсизлик субъектларининг ўз киберхавфсизлигини таъминлаш мақсадида ваколатли давлат органидан кибертаҳдидлар, дастурий таъминотдаги, ускуналар ва технологиялардаги заифликлар тўғрисидаги маълумотларни олиши, киберҳужумлардан ҳимоя қилиш воситалари ва усуллари, шунингдек уларни аниқлаш ҳамда бартараф этиш усуллари тўғрисида ваколатли давлат органидан маълумотлар ва маслаҳатлар олиши ўз киберхавфсизлигини таъминлаш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириши каби ҳуқуқлари белгиланди.

Бу каби қонунинг қабул қилиниши мамлакатимизда киберхавфсизликни таъминлаш ва кибержиноятчиликни олдини олиш бўйича муҳим асос бўлиб зимат қилади. Зеро шу қонун орқали кибержиноятчилик ва киберҳужумни олдини олиниши ушбу қонун ҳужжатининг бизга нақадар муҳим эканлигини исбот қилиб кўрсатади.

Олтинсой туман адлия бўлими бошлиғи Н.Холиёров